Glas Istre, 11.3.2014., str. 37, A3

Evidencijski broj / Article ID: 14524490
Vrsta novine / Frequency: Dnevna
Zemlja porijekla / Country of origin: Hrvatska
Rubrika / Section: Kultura

PREMIJERA U ZeKaeM-u SHAKESPEAREOV "HAMLET" U REŽIJI OLIVERA FRLJIĆA

Crni pravokutnik obiteljskog i državnog stola

Na sceni je izduženi, dvorski stol karmina i svadbi. Oko stola su izlizane ZKM-ove stolice, poznate nam iz foajea, iz dvorana za probu i kazališnih hodnika. Na stolicama sjede glumci, neki u odijelima, neki u majicama s reklamnim natpisima. Kostimografija Sandre Dekanić čini se naglašeno nemarnom, pokupljenom iz dućana rabljene robe. Vjenčanica na tijelu Nine Violić (Gertrude i Ofelije) pomalo se raspada, na ledima joj je polurastvoren zatvarač kojeg pridržava namjerno vidljiva spajalica. Oko stola, sa sve četiri strane, sjedi publika. Arena pogrebnog i svadbenog stola oko čijih su kostiju (glumac Milivoj Beader kao Grobar za svojim tanjurom posebno usrdno reže i rezbari servirane kosti) okupljeni i glumci i publika stalno iznova uprizoruje feudalnu obitelj u kojoj još uvijek boravimo u malim zajednicama.

Krešimir Mikić točna je podjela za Hamleta. No Mikić je ujedno i najteža kolateralna žrtva ove komprimirano hladne predstave, u kojoj kao da nikome od okupljene glumačke ekipe nije naročito stalo do izabranog kazališnog sadržaja

Poznajemo svaku fizionomiju vlasti u gledalištu, kao i njihove društvene funkcije. Tako stvarna politička lica sjede tik uz obredni stol. Praktički s izvođačima dvorskih uloga. Ali poznajemo i sva ostala lica okupljena uz crni pravokutnik stola. Riječ je o publici u kojoj nema privatnosti (ne samo na premijernim izvedbama). I o tekstu koji je navodno svima i preodveć poznat.

Obitelj/država

Sto minuta izvedbe, međutim, osporava stav o ljudima-funkcijama i tekstovima-općim mjestima. Poslovične planine knjiga o "Hamletu" kao da ipak nisu pročitane. Dramaturzi predstave u programskoj knjižici nisu navedeni, premda ista knjižica donosi tekst mlade dramaturginje Nine Gojić (pretpostavljam da je u pitanju žalostan propust kazališne uprave po pitanju vrednovanja dramaturškog rada). Pojedini glumci uopće nisu u stanju razgovijetno izgovoriti, a kamoli scenski osmisliti Shakespeareov tekst. Goran Bogdan kao Horacije otvara predstavu mumljanjem i gutanjem slogova, unatoč tome što je kao jezična savjetnica potpisana Đurđa Škavić. No problem nesvladanog scenskog govora ne može riješiti jedna predstava i njezina jezična savjetnica. Bogdanu je potreban sustavni rad na glasu i scenskoj dikciji, dakako pod uvjetom da ne kani živjeti samo od reklama i filmova, nego i od rada u matičnoj mu kazališnoj instituciji. Sreten Mokrović govori doduše razgovijetno, ali bez glumačke sposobnosti jačeg diferenciranja ili razrade interesa prema distinkciji likova koje igra, premda (dramaturški zanimljivo) utjelovljuje i duha starog Hamleta i Klaudija. Edipalnu "zlu majku" i rasplakanu Ofeliju na scenu donosi Nina Violić, predvidljivo suzno melankolična kao Hamletova ljubavna partnerica i jednako predvidljivo kruta kao Gertruda. Ovakvo, po svemu konzervativno psihoanalitičko čitanje "Hamleta", s Gertrudom koja još sinu Hamletu finalno nožem prereže vrat (naravno mimo Shakespeareova teksta), kao da je nastavak Frljićeve predstave "Mrzim istinu". Opet je pred nama zatvorena obiteljska drama s majkom kao glavnom zlotvoricom, kao i scena u kojoj se miješaju pozicije najbližih srodnika i najgorčih neprijatelja. Oni s kojima prisilno jedeš, poručuje predstava, na kraju će ti prerezati vrat. I mirno nastaviti s večerom. Na taj je način postignut efekt kakvom doista teže i Shakespeareov "Hamlet" i Sofoklova "Antigona": onemogućen je proces kolektivnog žalovanja za izgubljenim ljudskim životima, u korist državnog administriranja novih pijanki i slijeganja prašine ratnih zločina. Ipak, predstava ne može sadržavati samo konceptualnu montažu slika i ideja. Glumačka temperatura Frljićeva premijernog "Hamleta" bila je toliko mlaka da se jedva razlikovala od ritma umornije čitalačke probe.

Ukoliko u izvedbi zadržavamo Shakespeareov jezik, kao u ovoj varijanti uprizorenja "Hamleta", potrebno se baviti njegovim napetostima, klopkama, fanfarama, udarcima i nijansama. Ne mogu i Leaert Jasmina Telalovića i Polonije Pjera Meničanina više računati na agon svog lica nego na kompleksnu fizičku energiju Shakespeareove rečenice i odnosa koji ona stvara s ostalim likovima. Nije jasno zašto Rosencrantz (Vedran Živolić) i Guildenstern (Petar Leventić) ovdje plaču za Ofelijom; valjda zato jer se nije plakalo za Hekubom, pa tu vrstu pathosa treba odraditi na nekom drugom mjestu. Najaznimljivija je odluka Olivera Frljića, kao paradigmatskog političkog redatelja postjugoslavenskih prostora, da objavi kako ne vjeruje u scenu Shakespeareove "Mišolovke", odnosno ne vjeruje u to da se kazalištem može dosegnuti savjest režima. Ali zato vjeruje u performans kao otvorenu prozivku sistema. I tako je "Mišolovka" preskočena u korist Hamletova miniperformansa ili izazivačkog, obračunavalačkog obraćanja Klaudiju - tekstom koji je inače upućen Guildensternu, kako se na princu sumnje ipak ne može svirati po želji.

Krešimir Mikić točna je podjela za Hamleta. Njegova nesmirivost i stalno unutarnje sondiranje nijansi situacije stvaraju potrebnu zonu analitičnosti, ranjenosti i golemog potisnutog gnjeva. No Mikić je ujedno i najteža kolateralna žrtva ove komprimirano hladne predstave, u kojoj kao da nikome od okupljene glumačke ekipe nije naročito stalo do izabranog kazališnog sadržaja.

Michelangelo

Na početku i na kraju ritualnog okupljanja gledališta podignutog oko scenskog stola, publika prolazi pokraj ogromne reprodukcije Michelangelova "Posljednjeg suda", naslonjenog na prazno ZeKaeM-ovo gledalište. Ono što sam odnijela iz kazališta po završetku Frljićeva "Hamleta" možda je ponajviše taj usputni poziv da pogledamo "Hamleta" u odnosu na čuvenu Michelangelovu fresku, pri čemu sam se stalno vraćala vlastitom arhivu sjećanja na pjesmu "Michelangelov napadaj" Stevena Gehrkea, u kojoj šegrt velikog slikara i kipara, guleći naranču, jednog dana uplašeno shvaća da svatko od nas, doslovce svatko, u sebi nosi trag i mogućnost najgoreg terora. Budući da reprodukcija freske ni na koji način nije kontekstualizirana ni komentirana u programskoj knjižici, kao ni kontrolirana bilo kakvim natpisima ili gestama unutar samog kazališnog prostora, pa su dakako i sve moje asocijacije proizvoljne, upravo tu "nerežiranu", a ipak predstavom pokrenutu reakciju stapanja smaknute kože Hamleta i Michelangelovih protagonista doživljavam kao poklon slobode, toliko bolno izostavljene iz ostatka "Hamletove" drame u režiji Olivera Frljića.

Nataša GOVEDIĆ

Arena pogrebnog i svadbenog stola oko čijih su kostiju okupljeni i glumci i publika - feudalna obitelj, u kojoj još uvijek boravimo u malim zajednicama...

Presscut d.o.o. -- Domagojeva 2, 10000 Zagreb, Croatia -- tel.: +385 1 4550 385, fax.: +385 1 4550 407 -- www.presscut.hr -- helpdesk@presscut.hr